

Kořeny předškolní výchovy

Výsledky 2. části výzkumu z jara 2012

Jan Krajhanzl

Co předcházelo... (říjen 2011)

Asociace lesních mateřských škol s podporou Ministerstva životního prostředí ČR zahájila v roce 2011 výzkum lesních mateřských škol, první svého druhu v České republice.

První část šetření, která probíhala na začátku školního roku 2011/2012, se zaměřila na velmi podrobné srovnání čtyř lesních mateřských škol se čtyřmi mateřskými školami běžného typu, které se nacházely v sociodemograficky podobné lokalitě. Výzkum sledoval shody a rozdíly ve fungování obou typů školek, v schopnostech dětí, které je navštěvují, a mezi jejich rodiči. Výsledky tohoto šetření, na kterém jsme pracovali společně s Terezou Vošahlíkovou/Valkounovou, Helenou Vostradovskou a dalšími, najdete na stránkách Asociace.

Návrat do školky (květen a červen 2012)

Na konci školního roku jsme se vrátili do sledovaných školek. Náš cíl byl jasný: podívat se, jak se rozvinuly děti, jejichž schopnosti jsme zkoumali na podzim 2011. Zajímalo nás také, jak se během uplynulého období proměnila spokojenost rodičů s jejich školkou. A právě výsledky tohoto šetření máte nyní před sebou.

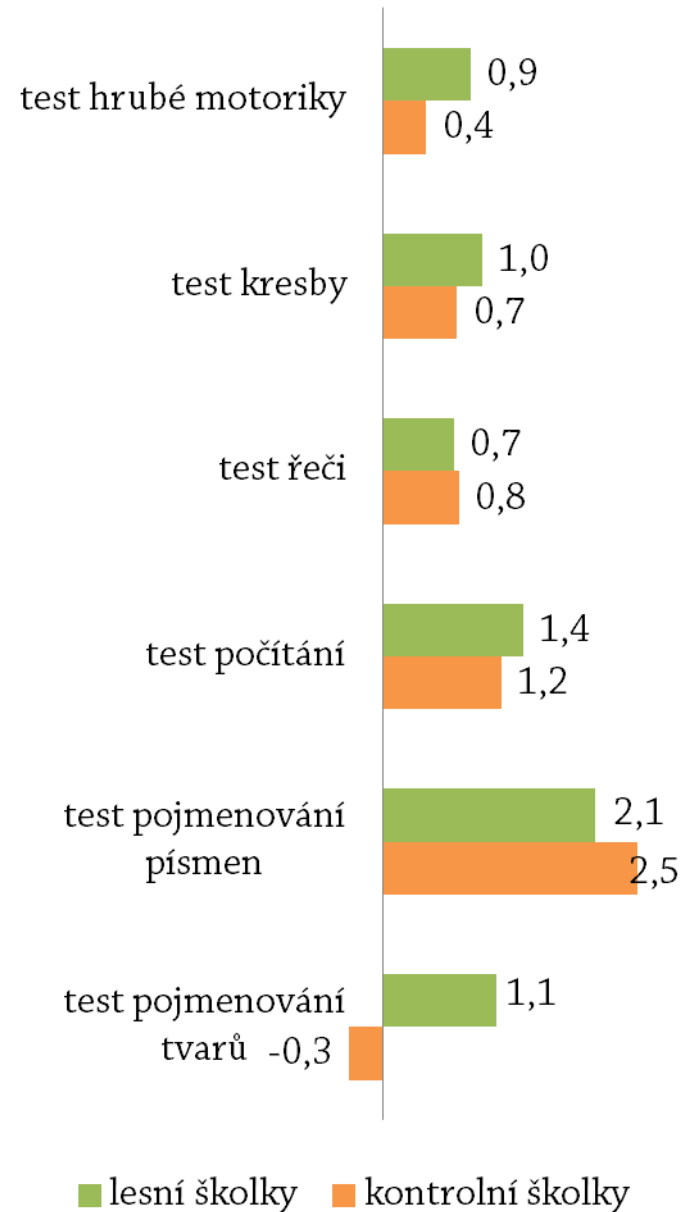
Výzkumu se i tentokrát zúčastnily děti ze čtyř lesních mateřských škol a čtyř běžného typu. Celkově se podařilo otestovat schopnosti 68 dětí a díky školkám získat 49 dotazníků od jejich rodičů. Na sběru dat spolupracovala Helena Vostradovská, a studentky psychologie, Michaela Klinderová a Zuzana Táborská.

A co výzkum zjistil? Níže najdete čtyři nejdůležitější zjištění .

1. Jak se rozvíjejí děti v lesní školce?

Klíčová otázka výzkumu. Protože nebylo možné sledovat „všechno“, vybrali jsme do výzkumu testy těch schopností, o kterých se ve školkách často diskutuje: test hrubé motoriky (např. tleskání nad hlavou, stoj na jedné noze), test kresby (např. kresba postavy), test řeči (např. vyprávění pohádky), test počítání (počítání puntíků nahlas), test pojmenování písmen a pojmenování tvarů (trojúhelník, křížek). Oba testy, tedy na začátku i na konci školního roku, se nám podařilo uskutečnit s 57 dětmi (27 lesními a 30 kontrolními). A výsledek?

Děti z lesních školek se za školní rok 2011/12 rozvíjely stejně intenzivně jako děti z běžných školek, tedy neexistoval zde žádný statisticky významný rozdíl v jejich vývoji.

Graf zachycuje změnu ve schopnostech, které byly posuzovány na škále 1-10.

2. Je pobyt v přírodě plýtváním času?

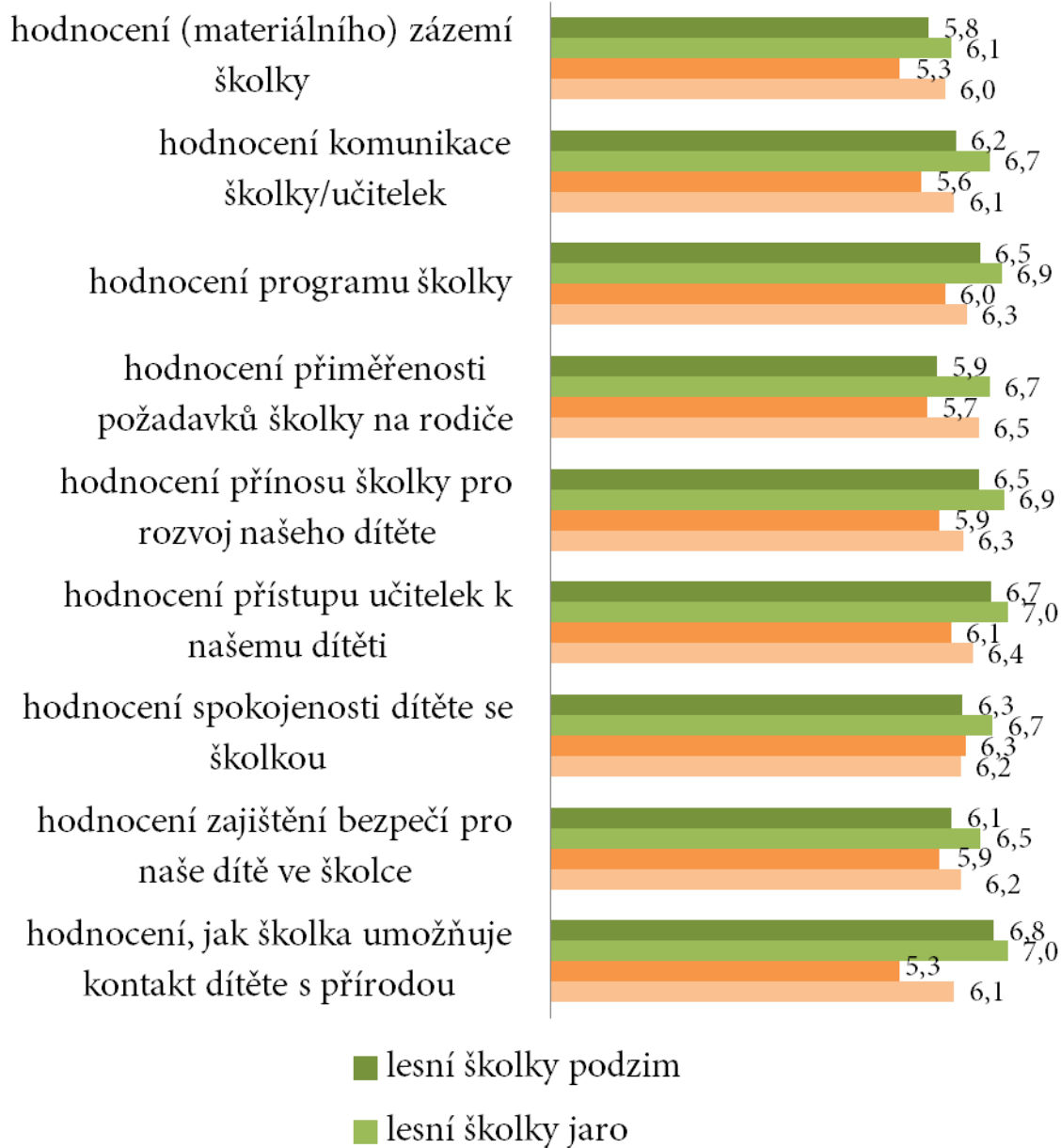
Člověk se občas mezi pedagogickou veřejností a rodiči setkává s přesvědčením, že hra v přírodním prostředí je z hlediska vývoje dítěte ztrátou času, neboť dostatečně nepodporuje rozvoj dítěte. Často slýchám také opačný názor, že hra v přírodě stimuluje rozvoj dítě lépe než cokoliv jiného. Výzkum proto sledoval, jaká je vazba mezi časem a podněty v přírodě a rozvojem dětských schopností (uvedených na předchozí stránce).

Konkrétně přitom bylo zjišťováno, kolik času děti tráví venku ve školce během dne, jaké aktivity se školkou provádějí venku, kolik času věnují environmentální či ekologické výchově přímo v terénu, jak daleko to mají ze školky do přírody a jaké vyžití jim dostupná příroda nabízí.

A jaký byl výsledek? Ukázalo se, že vztah (tzv. korelace), tedy čím více přírody, tím větší/menší rozvoj schopností, neplatil mezi žádnou sledovanou charakteristikou školky a žádnou schopností. Jinými slovy: Výsledky tohoto výzkumu neukázaly, že by čas strávený v přírodě děti jakkoliv handicapoval v jejich vývoji, ale ve sledovaných schopnostech se neprokázalo ani to, že by je zvýhodňoval.

3. Jak rodiče hodnotí svou školku?

Stejnými otázkami na začátku a na konci školního roku jsme se ptali rodičů, jak jsou spokojeni se svojí školkou. Ačkoliv výsledky ukazují jisté rozdíly, je zajímavé, že ve vývoji spokojenosti rodičů z lesních školek a z mateřských škol běžného typu není statisticky významný rozdíl.

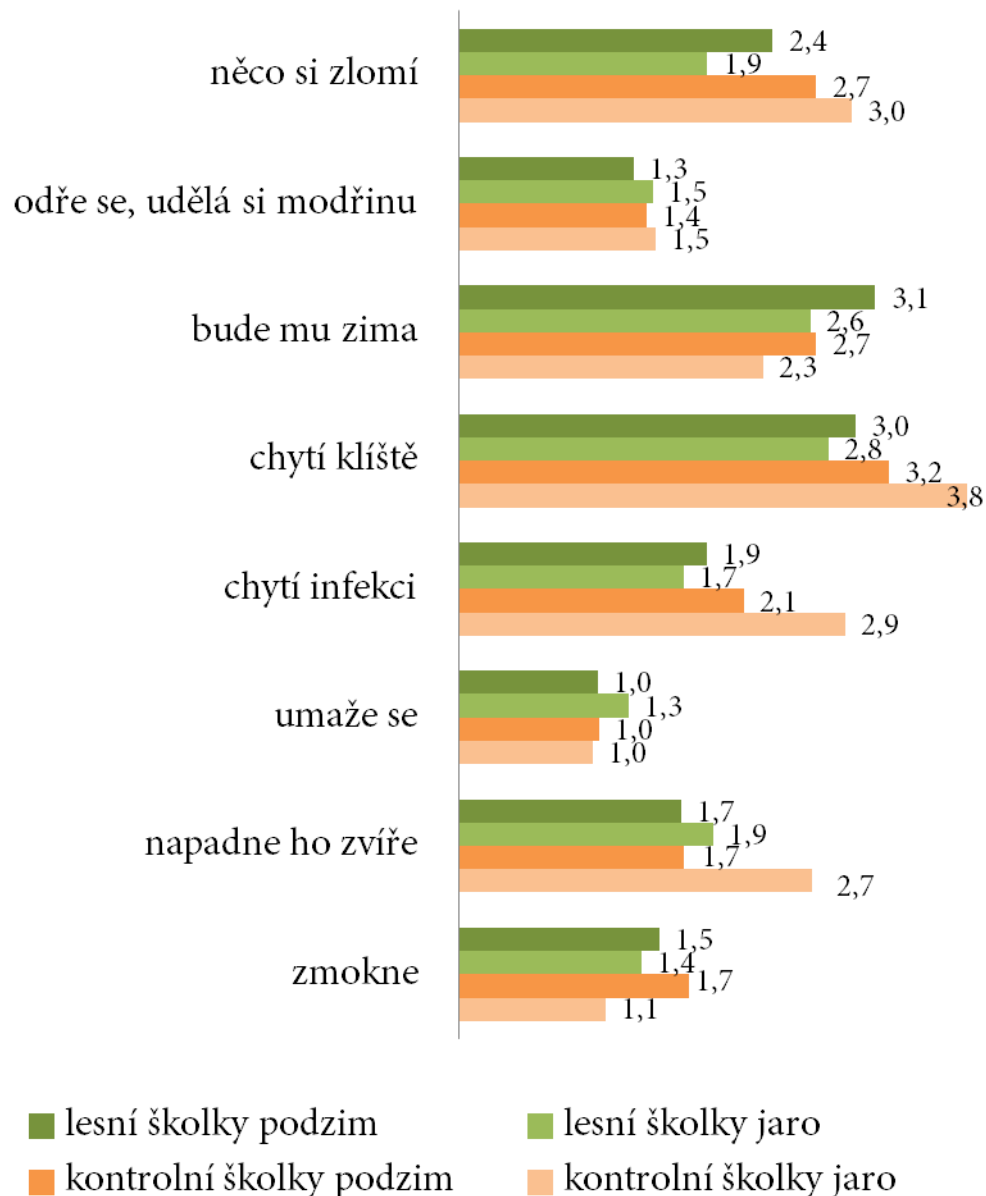

Graf zobrazuje odpovědi rodičů na škále od 1 (horší si neumím představit) do 7 (lepší si už neumím představit).

4. Dítě v přírodě = obavy rodičů?

Opět jsme se rodičů na začátku a na konci školního roku zeptali stejnou sadou otázek, čeho se obávají při pobytu děti v přírodě.

Ačkoliv rozdíl mezi oběma skupinami rodičů není statisticky významný (tzn. je v rámci statistické chyby), je zajímavé, že obavy rodičů z lesních školek se během roku oproti podzimu zvýšily. Svou roli v tom mohou hrát jak nové zkušenosti, tak změna ročního období – je pochopitelné, pokud má starostlivý rodič koncem října jiné obavy než v pozdním jaru.

Graf zobrazuje odpovědi rodičů na škále od 1 (horší si už neumím představit) do 7 (lepší si už neumím představit).

Závěrem

Cílem těchto několika stránek bylo stručně shrnout, co přinesla druhá část výzkumu *Kořeny předškolní výchovy* realizovaného Asociací lesních mateřských škol. Ta ukázala, že děti ze sledovaných lesních školkách v ničem nezaostávají za svými vrstevníky, že je kontakt s přírodou nehandicapuje ani nezvýhodňuje v jejich rozvoji a že spokojenost rodičů obou typů školek se během roku vyvíjela srovnatelným způsobem.

Výzkum byl nejen odborně, ale především organizačně poměrně náročný, neboť nebylo věru jednoduché otestovat – dvakrát – stejnou skupinu několika desítek předškolních dětí v osmi školkách a získat navrch dotazníky od jejich rodičů. Přesto je fér přiznat, že podobnému výzkumu by slušel větší vzorek – a to dětí, rodičů i školek. Otázkou je, nakolik je to v současných českých podmínkách reálné.

Zájem o kontakt dětí s přírodou v České republice rok od roku roste, a proto věřím, že si otázky zpracované tímto výzkumem zaslouží další pozornost. Do budoucna může kdokoliv vyjít jak z testů, dotazníků a zkušeností nabytých tímto výzkumem, tak stojí za to čerpat z „exploze“ výzkumů, které k této problematice vznikají v zahraničí. Případným zájemcům a zájemkyním jsem dostupný pro konzultace.

Děkuji za Váš zájem a zdravím, Jan Krajhanzl (jan.krajhanzl@gmail.com).